

Пролог

— Вони — живі теплокровні істоти з такою, як у нас, червоною кров'ю, і зі схожими легенями, хіба що вікують в іншому середовищі. Народжують дитинчат і вигодовують молоком. Будова тіла подібна нашій, з тією відмінністю, що в *них* еволюціонували задні кінцівки, надто змінилися череп і хребетний стовп. Їхні ембріони на ранній стадії схожі на наші — так саме формуються і передні, і задні кінцівки, але у міру розвитку плоду задні зникають, а в передніх, що залишаються, є по п'ять пальців, як і на руці людини. Якщо просвітити на рентгені, можна побачити п'ятірню. Візуально вона виглядає як кисть, але одягнена в пружний каркас зі шкіри та жирової тканини.

До речі, шкіра, так саме, як і у нас, прикріплена до м'язів, і є жировий прошарок, що оберігає від переохолодження.

Ще *вони* мають неабиякий розум і власну мову. І відчують сексуальний потяг. Кохаються з тим самим азартом, що й люди. Тобто, не лише з метою продовження роду, а й заради задоволення — психічного, емоційного і фізичного, якому передує такий собі цукерково-букетний період...

Інколи мені здається, що саме через неймовірну схожість, чоловік прагне їх поневолити й примусити виконувати забаганки.

— Підсвідомо воліє здобути владу?

— Враховуючи потужний інтелект, відмінний від нашого, — чи то не привід полонити бідолах?

— Слухай, друже! Якщо ми такі схожі, чому б не зробити exchange — подивимось, що з того вийде?

— І додамо смислове навантаження. Нехай су-
шать голову...

— Щоби вижити?

— Щоби зрештою перетворитися на людей.

Розділ 1

Виробок інстинкту

Знов це виття. Пронизливе, упереміж із цокотом, наче витончене знущання. Мовляв, куди дінешся? Від гулу, посиленого крізь невидимий гучномовець, не існує порятунку. Рад не рад — здіймешся і спрямуєш до арени розім'яти м'язи та відновити у пам'яті й так завчені рухи, а згодом візьмеш участь у виставі, котра розігрується тричі на тиждень перед глядачем, що не має чим аплодувати.

Я їх ненавиджу.

Вже ненавиджу.

І плекаю неабияку надію от-от позбутися набридливого товариства.

Хоча, минуло не так багато часу відтоді, як мені «пощастило» потрапити до звичайного дельфінарію.

Пам'ятаю звідки взявся квиток — наполегливий дзвінок у двері, вітальна усмішка хлопчини, вдягненого у синю форму, і просте запитання:

— Максим Шедула? Методом невмисного комп'ютерного відбору приз виграли саме Ви. Тримайте!

Простягнув конверт, розмальований морськими хвилями, запропонував поставити підпис за вдале доставлення, і зник.

Я сприйняв несподіванку за нагоду відірватися — мозок ледь витримував навантаження з огляду на нещодавні події та на знак протесту примушував подеколи витинати фортелі.

Пригадую настрої під час зайняття міста, згідно з номером на яскравому папірці. Частування

прохолодним напоєм коштом закладу. І гонг, після якого — оте виття.

Між двома останніми — суцільне провалля у спогадах. Лише присмак піску в роті, подекуди вогкий одяг, прилиплий до тіла, і блакить, що увірвалася у свідомість, щойно вдалося розплющити очі.

А потім вий. Він змусив зібратися докупи, здійснитися й плестися на поклик, до центру незнайомого довкілля.

Як з'ясувалося, я був не один.

Ще двійко змучених дядьків, скуйовджена дівчина з незадоволеним виразом обличчя, перелякана білява малеча. Також безталанна стара. І жінка. Занадто обстрижена, але з-під брудного одягу — чіткі обриси, що видають привабливу постать, котра впадає у вічі попри неабияке загальне становище.

Ледь рухаючись, ми всі переглядалися одне з одним. Не в змозі бодай щось спитати через різкий звук, йшли до кола, бо саме туди він нас і підштовхував. Принаймні, так здавалося.

Щойно остання нога групової ходи ступила на кам'янистий майданчик, запала тиша. Замість того щоб висловити загальний подив, я невільно позадкував. Заледве торкнувся босою ступнею пил за умовною рисою, що створювала круговий кордон, і виття, ніби роблячи зауваження, повернулося. Нога до кола — знов тиша.

Я спробував віднайти камери спостереження — навкруги ані стовпчика, або чогось бодай трохи схожого на нього.

— Мабуть, датчики руху, — зрештою спромігся на голосовий умовивід і зміряв поглядом зборисько.

Кілька бідолах спантеличено витріщилися на мене, наче гуртом прокинулися через жахіття і, намагаючись відокремити сон від дійсності, вдивлялись у простір, зосереджений в єдиній людині, що здатна ворухити губами.

Втім, німа сцена не затяглася. Подув вітру до-ніс запах риби й розв'язав язики. Почулося навперей:

— Що це в біса таке?

— Де ми?

— Ти — хто?

— Агов! Визвольте нас звідси.

Коли гомін набрав обертів і, не дочікуючись відповідей, перейшов на високі ноти, знов увімкнулося бридке виття та обірвало пусті перегуки на півслові.

— Схоже, нам слід поводитись чемно, — підсумував я, коли знов все вгамувалося. — І залишатися тут. Хоча б поки що. Я — Макс. Як опинився тут — не знаю. Останнє, що пам'ятаю — виставу у дельфінарії.

— І я! Я там була, — зойкнула малеча. Її перелякане обличчя відвідала подоба усмішки. Промайнула й поступилася смутку, котрий ще більш перекосив дитяче личко. На щоках заблищали мокрі смужки, а з рота тихо злетіло єдине природне бажання:

— Хочу до матусі... Де вона?

— Ч-ч-ч, мала, не треба плакати! — старенька притиснула до себе худорляве тільце й поцяткованою рукою погладила плечики, відсуваючи з них дві тугі косиці й примовляючи:

— Знайдемо ми матусю, чи вона нас знайде. Не бійся, все буде добре. Як тебе звати? Зоя? Гарне ім'ячко. Воно точно позначає — «смілива»...

— Життя, — хлюпала мала. — Зоя — це життя, мама казала!

— Тим паче! А я — Роза, бабуся Роза — для тебе... От молодець.

Малече потрохи заспокоїлася, не спричинивши нове увімкнення виття.

— Чудово! Пропоную продовжити знайомство, — мій погляд зупинився на величезному чоловікові із густими старомодними вусами й товстим ланцюжком із хрестиком на шиї, що бовтався поверх драної смугастої майки й ніби всміхався золотими зубами зі своєї нікчемності, попри чималу коштовність.

— Гарік. Тім, — розверзалися вуса.

— А саме звати як?

— Хоч біс — аби яйця ніс... — звів дух і переривчасто загуркотів. — Ім'я — Гарік, а кличуть найчастіше — Тім. До речі, я теж у тому клятому рибнику був. З подружкою — от дурепа, казав же, нема що там робити.

— У дельфінарії?

— І я був.

— Я теж, — понеслося в пів голосу звідусіль.

— Це вже щось, — узагальнив я. — А хтось пам'ятає, що сталося після? Складається враження, буцімто ми потрапили у корабельну трощу, що правда, не пригадую жодних уламків там, звідти ми прийшли.

— Хтось пам'ятає, — різонуло вуха фальцетом.

Я подумки зауважив, як плечі присутніх синхронно здригнулися. Мить — і серед юрби утворилася порожнеча, що вона вип'яла до середини кола неспортивного, але вочевидь доглянутого чоловіка, доволі високого на зріст, на

обличчі — стиснуті до нитки губи й світлі, наче прозорі, очі.

Володар фальцету став поруч, оглянув притихлих бідолах, багатозначно витримав паузу і розімкнув ту нитку, викарбовуючи скупі слова майже жіночим голосом:

— Ми викликались прокотитися в екіпажі на воді, де замість коней — дельфіни. Умовно — викликались. Хто добровільно, кого підштовхнули на дії, — на цьому чоловік затупцював на місці. — Так чи інак — вмостилися у якусь кибитку. Кожному на шию щось причепили, наказали будь-що — не знімати, пролунав гонг, і ми влетіли у тунель.

Я мимоволі потягнувся рукою до шиї. Оточення, ніби глузуючи, відтворило мої рухи. Втім, вже за мить про глузування й не йшлося. Я намацав щось металеве, за обрисами схоже на ключик, що він бовтався на міцній мотузці. Прагнучи розгледіти дивину, чимдуж притиснув підборіддя до грудей, проте крім болю і незручності, не отримав аж ніякого результату. Підвів голову і навіть всміхнувся — кумедна картина, наперекір тотальній кепській обставині. Усі ті бідолахи, відтепер — товариші з нещастя — випинали очі й відкопилювали щелепи, щоб віднайти таємничу річ, заздалегідь наділену ними чарівною силою.

На жаль, дива не сталося. У тому розумінні, як хотілося б.

Жодному з присутніх не вдавалося роздивитися знайдені ключики, доводилось їх тягнути й намагатись зірвати, щоб вивчити досконало. Зрештою спільна дія перейшла на стадію докладання абиякої моці. Знов увімкнулося потужне виття, і — хочеш не хочеш — руки перекинулися до вух, аби затулити їх і вберегти від неминучого оглушення.

Коли вкотре настала безгомінь, чоловік, що стояв поруч зі мною, любісінько продовжив:

— Казали ж — не знімати. Вказівки треба виконувати.

— Чого ми маємо підкорюватися? — випалив Тім. — Ти хто — директор?

— Приблизно. Керівник банку. І майже твій тезка. Жорж. Жорж Іванович Стамп. На вказівках розуміюся, бо щодня роздаю їх. Проте *та* вказівка — не від мене. Я лише запам'ятав її... Перепрошую, більше не маю, що додати стосовно корабельної троци чи будь-чого, через що ми тут опинилися.

Жорж повернувся до натовпу, залишивши мене як людину, котра добровільно спромоглася вести від початку приречене шоу. Чудово! Вважаю за краще підлаштовувати під себе кожную незрозумілу ситуацію, яку неможливо проігнорувати. Нехай сценарій розгортатиметься під моїм пильним наглядом, навіть, якщо окрім самопливу, не видно іншого шляху його розвитку. Всупереч усьому, віддаю перевагу власній відповідальності. Тільки так можна перетворитися на переможця. Або програти — але ж у великій грі.

Користуючись наданим привілеєм, я ще раз оглянув збентежений люд, що втупився на мене як на єдину надію. Однакові погляди — не дивина. З загального ряду вибивався той, що належав обстриженій жіночці. Її великі очі ехидкувато «свердлили» мене, наче перевіряли межу міцності й не збиралися «задкувати».

В голові промайнуло — «пограємось?». Проте язик виштовхав назовні більш дорече:

— Маєте що додати? Можете разом назватися.

Жінка, навіть не кліпнувши, похитала головою у відповідь і одразу ж кивнула:

— Вета. Житова. До цього незбагненного божевілля складала нариси для шпальт у часописах. Пропоную не витрачатися на балачки, підбити підсумки й скласти план подальших дій, бо вже кортить...

— ... вигадати брехливий заголовок для провінційної газетки, — приглушено прореготав Тім. — І зрештою прославитися?

— Дуже смішно, а головне — слушно.

Витівка Тіма не здобула підтримки, хіба що пшиків і гойдання головами. Вета дочекалася, поки той вгамується і продовжила:

— ... кортить вибратися звідси. У мене призначена зустріч, — перевела погляд на лівицю, де, вірогідно, раніше бовталась якась браслетка з годинником, але нічого не знайшла. — Хтось скаже, котра наразі година?

Люди пожвавилися, почали ретельно оглядати себе, мацати одяг, вивертати наявні кишені й вивчати їхній зміст.

— Нічого! — почулося десь з середини.

— І у мене, — додалося одразу. Й вслід:

— Де мої цигарки?

— Телефон?

— В мене ж носовичок був...

— А в мене картка!

— Геть усе зникло.

Коллективне гудіння дужчало, ще трохи, і доведеться знов затуляти вуха, в яких досі не вщухнув відгомін з попереднього разу.

Я здійняв руки вгору і двічі щосили хлопнув долонями:

— Годі вже, бо ввімкнеться сирена!

Треба ж таке — подіяло! Вдалося попередити те паскудне виття.

Не встиг я насолодитися невеличким досягненням, як звідкись з-за спини пролунало схвальне басовите вітання, через що запульсували зап'ястки, а поза шкірою пішов мороз.

— Молодці! Перше правило ви усвідомили: сварки, підвищені ноти, будь-які суперечки та — *Він гнівається!*

Кілька пар очей мало не на лобі втупилися крізь мене. Я спробував зловити бодай чийсь погляд — марно. Суцільний подив і втрата мови. Довелось підкоритися і приєднатися до вивчення коментатора, що бозна-звідки взявся. Принаймні, перевірити, чи це не колективна примара?

Повільно розвертаючись убік голосу, я одразу побачив довжелезну тінь поруч з моїми ногами. Ковзаючи нею поглядом, мимохіть відтворив образи, які склалися у мозку малюнком із зображенням велетенської шахової фігури, вирізаної з дерева, і довершив створений образ, домисливши наявність королівської світи.

Коли підвів очі, мабуть, набув того самого вигляду, що вже мав кожний. Було з чого.

Переді мною стояв міцний чолов'яга, високий, русявий, з охайною бородою і довгим волоссям, що спадає на плечі. Одягнений у балахон з грубої тканини із прорізами для рук, в оголеній м'язистій правиці — велетенська палиця. Замість корони з моєї уяви, на голові прозаїчна, з відмітиною посередині, безбарвна бандана, котра ледь вписувалася до заявленого іміджу старця-знахаря, натомість щільно облягала чоло, через що принукала відзначати ромбувату форму обличчя.

Я машинально простягнув руку — чи то привітатися, чи то торкнутися нісенітного дивовиська — вона ледь перетнула умовну межу кола та як ошпарена смикнула навспак.

— Інстинкти виробляються швидше, ніж звичай. Браво, Максиме Шедула. Ви природжений лідер! — «старець» вдає оплески, зводячи долоні й стукаючи крізь палицю.

— А Ви... — я сховав руки за спину і звів подих з того, що сирена відмовчалася. — Сподіваюсь саме той, хто пояснить де ми, навіщо та як нам повернутися у своє життя?

— Ваше життя віднині тут...

Заважаючи домовити, натовпом прокотилося помірне обурення, на тлі якого розстелився голосний дитячий рев:

— Хочу до мами... де вона?

Зоїні схлипи, не набравши обертів, втопилися у сукні бабці Рози, що вона міцно притиснула малече, хитнула плечима й втупилася у старця:

— Це ж геть дитина. Ви коїте неабиякий злочин! — зухвало відзначила Роза.

— До речі, про злочин! Саме він...

— Наразі відбудеться!

На мене враз вискочив розчервонілий Тім, штовхнув убік, перетнув коло і під гидке виття кинувся на старця.

Той навіть не похитнувся.

Замість нього все зробила охорона, яка з'явилася нізвідки.

Насправді старець ніби розшарувався. З-за спини, перетворюючи його на химерну істоту, увсебіч випростались кілька пар рук із подобою зброї. Ще мить і заявлені кінцівки здобули власних господарів: вліво-вправо ступили ноги, виносячи

чоловічі тіла, вдягнені у допотопну, ніби військо-
ву, форму. Всупереч безглузду ситуації, купка здо-
ров'яків гірко заступила старця й скрутила Тіма.

Величезний Тім, все ще намагаючись вирватися
ся, висів на їхньому тлі прив'язаним до схилоного
держала прапором, який час від часу виколихує
вітром.

Коли спроби вивільнитися померхнули, вояки
перезирнулися одне з одним, вштовхнули Тіма до
кола та у зворотній послідовності зникли за спи-
ною старця.

Виття змовкло. Тім фиркнув і поплентався до
прогалини серед люду, котру нещодавно посідав.

Старець, наче нічого не сталося, продовжив:

— Так от, щодо злочину... Через спробу не-
покори вирішено відкласти роз'яснення. Не готові
ви ще до конструктивного діалогу, тому блукайте
далі... — замість передиху, старець перебіг очима
довкілля.

Сприймавши його дії за нагоду, я обережно за-
питав:

— Перепрошую, шановний! Де саме Ви про-
понуєте блукати? Чи не вийти за межі кола та ог-
лухнути?

— Гоча¹... моє ім'я — Гоча.

— Шановний Гоче...

— Облиште, я зрозумів запитання та оцінив
рівень Вашої вихованості. Сподіваюсь, маєте ще
неабиякий ступінь освіченості, бо хтозна, аж рап-
том без нього не виберетесь навіть, як Ви каже-
те, з кола. Бувайте! Зустрінемося на подальшому
щаблі.

¹ Грузинське ім'я, що позначає «старець».